

INHOUD

VOORWOORD 1

TITEL I. DE NALATENSCHAP 1

Hoofdstuk I. Nalatenschappen ontstaan (enkel) door overlijden 1

1. Ter inleiding 1

2. De 3 hypothesen van opvallen van de nalatenschap 3

 a. Algemeen 3

 b. Het natuurlijk overlijden 4

 c. De gerechtelijke verklaring van overlijden 4

 d. Verklaring van afwezigheid 9

 e. Bewijs van overlijden 16

Hoofdstuk II. De nalatenschap: een vermogen 18

1. Een overlijden activeert het erfrecht 18

2. Rechtsopvolging en erfopvolging door overlijden 18

Hoofdstuk III. De kenmerken van een nalatenschap 21

1. Een overlijden geeft *leven* aan een nalatenschap 21

2. De nalatenschap is een vermogen 21

3. De nalatenschap is een doelvermogen en een vereffeningsboedel 22

4. De nalatenschap is een rechtsalgemeenheid 27

5. De nalatenschap is een economisch gegeven 29

6. De nalatenschap heeft geen rechtspersoonlijkheid 36

7. De nalatenschap is geen eenduidig begrip 39

8. De nalatenschap ‘leeft’ 43

9. De nalatenschap is niet hetzelfde als de *rekenboedel* 45

10. Het overlijden roept de erfkeuze in het leven 46

 a. *Beïnvloeding door de vermogenstoestand* 53

 b. *Beïnvloeding door de staat en de bekwaamheid* 54

 c. *Beïnvloeding door het gedrag* 55

11. Het (overlijden en het) opvallen van een nalatenschap schept *discontinuïteit* 59

TITEL II.	DE SAISINE OVER DE NALATENSCHAP	61
Hoofdstuk I.	De wetgever wil chaos door overlijden vermijden.....	61
1.	De saisine: een onontbeerlijke rechtsfiguur met maatschappelijk nut.....	61
2.	De saisine staat voor de behartiging van het belang van de nalatenschap.....	62
Hoofdstuk II.	De nalatenschap <i>on going concern</i>	63
Hoofdstuk III.	Het overlijden genereert een bezitsoverdracht.....	65
Hoofdstuk IV.	De saisine ontstaat van rechtswege	66
Hoofdstuk V.	De saisine is individueel en ondeelbaar	67
Hoofdstuk VI.	De saisine: een poging tot kwalificatie.....	68
Hoofdstuk VII.	De kenmerken van de saisine	70
Hoofdstuk VIII.	De saisine 'vererfd'	71
Hoofdstuk IX.	De bevoegdheden van de saisinehouder	72
Hoofdstuk X.	Rechtsonzekerheid over de contouren van de bevoegdheden van de saisinehouder	76
Hoofdstuk XI.	Pleidooi voor een verruiming van de bevoegdheden van de saisinehouder	83
Hoofdstuk XII.	De plichten van de saisinehouder	86
Hoofdstuk XIII.	Regelingen en overeenkomsten over de saisine.....	88
Hoofdstuk XIV.	Besluit	91
TITEL III.	DE NALATENSCHAP VAN DE AFWEZIGE	93
Hoofdstuk I.	Personen kunnen verdwijnen.....	93
1.	Algemeen.....	93
2.	Bewijs van overlijden.....	94
3.	Verdwijnen van de persoon.....	96
4.	Twee sporen	98

Hoofdstuk II.	Vermoeden van afwezigheid.....	101
1.	Wettelijke toepassingsvereisten	101
2.	Het verzoekschrift en de procedure.....	103
3.	Geen wijziging van de staat van de persoon	104
4.	De bewindvoerder over het vermogen	105
5.	Impact van een (zorg)volmacht, opgesteld door de vermoedelijke afwezige.....	110
6.	Wat met de partner van de vermoedelijk afwezige?	111
7.	Bewarende maatregelen.....	113
8.	Vermoedelijke afwezigheid is (enkel) een beschermingsstatuut	114
9.	Einde van de vermoedelijke afwezigheid.....	118
10.	‘Terug van weggeweest’	118
Hoofdstuk III.	Afwezigheid kan resulteren in juridisch overlijden: de verklaring van afwezigheid	119
1.	Verschil met gerechtelijke verklaring van overlijden.....	119
2.	Toepassingsvereisten.....	120
3.	Publiciteit.....	121
4.	De fictie ten top: afwezigheid resulteert in overlijden	122
5.	‘Lazarus’ in het recht	125
Hoofdstuk IV.	Internationaal privaatrecht.....	128
TITEL IV.	DE ERFLOZE NALATENSCHAP	129
Hoofdstuk I.	‘De eenzame uitvaart’	129
Hoofdstuk II.	Toepassingsvoorwaarden	130
Hoofdstuk III.	De aard van het recht van de Staat	132
Hoofdstuk IV.	De goederen (uit de nalatenschap) behoren tot het private domein ...	135
Hoofdstuk V.	De regeling is van openbare orde	136
Hoofdstuk VI.	Een wilsrecht van de Staat.....	137
Hoofdstuk VII.	Gehoudenheid van de Staat tot de schulden van de nalatenschap	140
Hoofdstuk VIII.	Optierecht	142

Hoofdstuk IX.	Verjaring	143
Hoofdstuk X.	Wat met ontervende bedingen van een testament?	144
Hoofdstuk XI.	Verwantenvoorrechten	145
Hoofdstuk XII.	Procedure	147
Hoofdstuk XIII.	Is de Staat na de inbezitstelling een eigenaar?	160
Hoofdstuk XIV.	Internationaal privaatrecht	164
Hoofdstuk XV.	Bijzondere regeling ten voordele van het OCMW	165
TITEL V.	DE ONBEHEERDE NALATENSCHAP	167
Hoofdstuk I.	Een nalatenschap zonder beheer: wat is 'onbeheerd'?	167
1.	Elk vermogen vergt een beheerder	167
2.	Onbeheerd is het gebrek aan (wettelijke) saisine	167
Hoofdstuk II.	Het verband met de saisine	169
1.	Algemeen	169
2.	De wettelijke saisine sluit de onbeheerde nalatenschap uit	171
Hoofdstuk III.	De eigenschappen van de onbeheerde nalatenschap	172
1.	De onbeheerde nalatenschap is een <i>vermogen</i> onder bewind dat vraagt om vertegenwoordiging	172
2.	Vertegenwoordiging alleen volstaat niet: noodzaak aan bewindvoering	173
Hoofdstuk IV.	De onbeheerde nalatenschap kent een <i>nettovereffening</i>	176
1.	Brutovereffening als algemene regel	176
2.	De nettovereffening als uitzondering	177
3.	De vereffening als natuurlijke en logische roeping van de onbeheerde nalatenschap	178
Hoofdstuk V.	Een onbeheerde nalatenschap is geen definitief gegeven	179
Hoofdstuk VI.	Het essentiële onderscheid tussen de onbeheerde en de erfloze nalatenschap	180

Hoofdstuk VII.	De vereisten tot <i>vacantverklaring</i> van de nalatenschap.....	182
1.	Algemeen.....	182
2.	De tijdsvoorwaarde: verstrijken van de termijnen voor boedelbeschrijving en beraad.....	183
3.	Gebrek aan gekende erfgenamen.....	184
4.	Alle gekende erfgerechtigden hebben de nalatenschap verworpen.....	186
5.	Niemand heeft zich aangemeld om de nalatenschap op te vorderen.....	187
Hoofdstuk VIII.	De partieel onbeheerde nalatenschap.....	189
Hoofdstuk IX.	Welke rechter is bevoegd om de nalatenschap onbeheerd te verklaren?.....	190
Hoofdstuk X.	Wie kan de nalatenschap onbeheerd laten verklaren?.....	192
Hoofdstuk XI.	Een <i>bewindvoerder ad hoc</i> i.p.v. een curator over de onbeheerde nalatenschap?.....	198
Hoofdstuk XII.	De curator beheert niet de gehele ‘nalatenschap’.....	204
1.	De nalatenschap is een economisch begrip.....	204
2.	De <i>memorabilia</i> en goederen met loutere gevoelswaarde.....	204
3.	De <i>morele</i> nalatenschap.....	206
4.	De <i>eigen rechten</i> van de verwerper.....	207
a.	<i>Niets is wat het lijkt: niet alles ‘verdwijnt’ voor de verwerper.</i>	207
b.	<i>Verzekeringskapitaal</i>	208
c.	<i>Huwelijksvoordelen</i>	209
Hoofdstuk XIII.	De curator over de onbeheerde nalatenschap: gerechtsmandataris – bewindvoerder – vereffenaar.....	210
1.	De curator wordt gelast met een opdracht van de rechter.....	210
2.	Bekendmaking van het gerechtelijk mandaat.....	210
3.	De curator over de onbeheerde nalatenschap en de akte van erfopvolging.....	212
4.	De curator over de onbeheerde nalatenschap als vertegenwoordiger.....	214
a.	<i>Gerechtelijke vertegenwoordiging</i>	214
b.	<i>Neutraal of naamloos optreden: vertegenwoordiging in kwaliteit (qualitate qua).</i>	215
Hoofdstuk XIV.	Wie kan worden aangesteld als curator?.....	216
Hoofdstuk XV.	De kenmerken van het gerechtelijk mandaat van de curator.....	220
1.	Het persoonsgebonden karakter van het mandaat.....	220
2.	Delegatie van het mandaat.....	221

Hoofdstuk XVI.	De parallel tussen de onbeheerde nalatenschap en de beneficiaire nalatenschap.....	223
1.	Een summier wettelijk kader	223
2.	Artikel 4.58 BW als scharnierbepaling.....	223
Hoofdstuk XVII.	De curator <i>zonder</i> onbeheerde nalatenschap.....	225
1.	De curator en de onbeheerde nalatenschap: <i>two of a kind</i> ?	225
2.	Artikel 1154 Ger.W.: de curator over het 'huisraad'.....	225
a.	Een bepaling inzake verzegeling.....	225
b.	Kleine (roerende) nalatenschappen: of toch niet noodzakelijk zo klein?.....	226
c.	De curator over het huisraad	228
3.	Artikel 42 van het Vlaams Woninghuurdecreet: de curator en het huurpand van de overleden huurder.....	228
a.	De overleden huurder.....	228
b.	De beheerder <i>ad hoc</i> als <i>deus ex machina</i>	229
c.	Het Vlaams Woninghuurdecreet.....	230
Hoofdstuk XVIII.	De onbeheerde nalatenschap en de legaten.....	235
Hoofdstuk XIX.	De onbeheerde nalatenschap en de verkoop van nalatenschapsgoederen.....	236
1.	De curator is <i>beschikkingsbevoegd</i> over het nalatenschapsvermogen.....	236
2.	De specifieke eigenschappen van de verkoop van de onbeheerde nalatenschapsactiva.....	237
a.	Algemeen.....	237
b.	De verkoop is onderworpen aan machtiging en daarom te kwalificeren als gerechtelijk.....	238
c.	De kenmerken van de verkoop.....	239
i.	Elke verkoop vereist een rechterlijke machtiging.....	239
ii.	De rechtbank stelt een notaris aan met het oog op de (gemachtigde) verkoop.....	241
iii.	De vrederechter waakt over de verkoopsvoorwaarden en het verloop van de verkoop	242
iv.	De openbare verkoop is de regel.....	243
v.	De verkopen door de curator zijn gerechtelijke verkopen met een zuiverend karakter	245
vi.	De zuiverende verkoop vergt een rangregeling.....	247
vii.	De verkoop van roerende goederen.....	248
3.	Tegenstelbaarheid (en verbindend karakter) van de verkoop	249
Hoofdstuk XX.	Onbeheerde nalatenschap en procedures door en tegen de curator.....	251
1.	Het overlijden dooft de rechtspersoonlijkheid uit.....	251
2.	De curator als <i>formele</i> procespartij	252
a.	Het gebrek aan rechtspersoonlijkheid van de nalatenschap laat geen efficiënt beheer toe.....	252
b.	De curator 'reanimeert' de nalatenschap op processueel vlak	252

c.	<i>De nalatenschap als 'procesrechtspersoon': een (latente) materiële procespartij</i>	253
d.	<i>De curator oefent de vorderingen van de overledene en van de nalatenschap uit</i>	254
e.	<i>Geen noodzaak aan gedinghervatting</i>	255
f.	<i>Doorwerking van het rechterlijk gewijsde</i>	257
g.	<i>De curator als processueel aanspreekpunt</i>	257
h.	<i>De curator en de rechtsmiddelen</i>	259
i.	<i>Kan de curator de beslissing waarbij de nalatenschap onbeheerd werd verklaard, bestrijden met een rechtsmiddel?</i>	261
j.	<i>Tegen de curator is geen ontkentenis van proceshandeling mogelijk</i>	262
Hoofdstuk XXI. De onbeheerde nalatenschap activeert een samenloop		264
1.	Het uitgangspunt: het onbeheerd verklaren van de nalatenschap roept een samenloopprocedure in het leven	264
2.	Samenloop is een collectieve procedure	265
3.	Samenloop ontstaat door de vereffeningnoodzaak	266
4.	Een grote samenloop	267
a.	<i>De curator en zijn beheersmonopolie</i>	267
b.	<i>De uitzondering op de regel: de pauliaanse vordering</i>	268
5.	Een nettovereffening van de nalatenschap als oorzaak voor de samenloop	270
6.	Samenloop viseert enkel schuldeisers	271
7.	Samenloop impliceert een collectief beslag	273
8.	<i>Fixatiebeginsel</i> tussen de (door de samenloop geviseerde) schuldeisers onderling	274
9.	De samenloop genereert twee soorten schulden	276
Hoofdstuk XXII. De onbeheerde nalatenschap en de aangifte van nalatenschap		279
1.	Fiscale saisine – onzekere devolutie	279
2.	De aangifteplicht en betalingsplicht <i>q.q.</i> van de curator	279
a.	<i>Aangifteplicht</i>	279
b.	<i>Een 'nalatenschapsschuld'</i>	280
c.	<i>De aangiftetermijn</i>	280
3.	De curator bindt de nalatenschap	281
4.	Wijziging van devolutie	281
Hoofdstuk XXIII. De kerntaak van de curator over de onbeheerde nalatenschap: beheer en vereffening		282
1.	Algemeen	282
2.	Het aanvangsbeheer	285
a.	<i>Bewaring, onderzoek en kostenbesparing</i>	285
b.	<i>De boedelbeschrijving als foto van de nalatenschap</i>	286
c.	<i>Verzekeringstoestand controleren</i>	289

d.	<i>Lopende overeenkomsten beëindigen / kostenbesparend optreden</i>	289
e.	<i>Leegmaken van de verblijfplaats van de erflater</i>	290
f.	<i>Bankonderzoek</i>	291
g.	<i>Dringende verkopen</i>	293
h.	<i>Erfgenamen (en eventuele legatarissen) opsporen</i>	293
i.	<i>Innen van openstaande vorderingen</i>	294
3.	Het vereffenings- of liquidatiebeheer	294
a.	<i>Vereffening en beheer</i>	294
b.	<i>De aangifte van schuldvorderingen</i>	294
c.	<i>Aard van de vereffeningsprocedure</i>	297
d.	<i>Het voorstel tot vereffening</i>	297
e.	<i>De voorlegging van de staat ter goedkeuring aan de schuldeisers en eventuele legatarissen</i>	300
f.	<i>De rangschikking tussen de schuldeisers onderling</i>	301
g.	<i>Verhouding schuldeisers vs. legatarissen</i>	304
h.	<i>Verhouding tussen de eventuele legatarissen onderling</i>	304
4.	Het eindbeheer	305
Hoofdstuk XXIV. Het einde van het gerechtelijk mandaat van de curator		306
Hoofdstuk XXV. Rekenschap en verantwoording door de curator		309
Hoofdstuk XXVI. De staat van kosten en ereloon van de curator over de onbeheerde nalatenschap		313
1.	<i>De curator heeft recht op vergoeding</i>	313
2.	<i>Geen uitgewerkte procedure inzake nazicht/betwisting</i>	314
3.	<i>De berekeningsmethode: nattevingerwerk?</i>	316
4.	<i>Wie is de debiteur van de staat van kosten en erelonen?</i>	321
Hoofdstuk XXVII. Aansprakelijkheid van de curator over de onbeheerde nalatenschap		325
1.	<i>Algemeen</i>	325
2.	<i>Gemeenrechtelijke buitencontractuele aansprakelijkheid</i>	325
3.	<i>De fout</i>	327
4.	<i>De schade</i>	329
Hoofdstuk XXVIII. De storting van het eindsaldo naar de Deposito- en Consignatiekas: toch voor de Staat of niet ...?		330

TITEL VI.	DE BENEFICIAIRE NALATENSCHAP	335
Hoofdstuk I.	Anders dan anders	335
Hoofdstuk II.	Een formele erfkeuze.....	338
Hoofdstuk III.	Vrije keuze.....	339
Hoofdstuk IV.	Toch niet altijd een vrije erfkeuze	340
1.	Veroordeling als zuiver erfgenaam op verzoek van een nalatenschapsschuldeiser.....	340
2.	Toepassing van artikel 4.65 BW.....	340
3.	Daad van stilzwijgende aanvaarding.....	340
4.	De overgang van erfkeuze	340
Hoofdstuk V.	<i>Semel heres, semper heres</i>	344
Hoofdstuk VI.	Een erfkeuze die onderworpen is aan bekendmaking(en).....	347
Hoofdstuk VII.	Wie ‘beneficiaire nalatenschap’ zegt, zegt ‘boedelbeschrijving’.....	349
Hoofdstuk VIII.	De nalatenschapsschuldeisers worden in bescherming genomen.....	352
1.	Algemeen.....	352
2.	De bijzondere positie van de nalatenschapsschuldeisers.....	353
Hoofdstuk IX.	Het beneficiaire vermogen.....	356
Hoofdstuk X.	De beneficiaire erfgenaam wordt beheerder-vereffenaar	357
1.	Een wettelijke beheersopdracht.....	357
2.	De externe beheerder als surrogaat voor de beneficiaire erfgenaam.....	358
Hoofdstuk XI.	De beneficiaire erfgenaam is geen klassieke rechtsopvolger: hij is ook een derde.....	362
Hoofdstuk XII.	De beneficiaire nalatenschap roept een <i>samenloop</i> in het leven	365
Hoofdstuk XIII.	De collectivisering van de vereffening eigen aan de beneficiaire aanvaarding.....	367

Hoofdstuk XIV.	Het voorrecht van boedelafscheiding.....	368
1.	Een samenloopvermijdend mechanisme	368
2.	Wisselwerking/gelijkenis voorrecht van boedelafscheiding en beneficiaire aanvaarding	370
3.	Termijnen en relatieve werking van het voorrecht	370
4.	Geen impact op rechtsverhouding met zuiver aanvaardende erfgenamen.....	371
5.	Evaluatie	371
Hoofdstuk XV.	Interessante piste voor de goederenrechtelijk onterfde reservatair	373
TREFWOORDENREGISTER.....		377